

Sygn. akt I C 982/20

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 25 listopada 2021 r.

Sąd Okręgowy w Olsztynie – I Wydział Cywilny

w składzie następującym:

Przewodniczący sędzia Przemysław Jagosz

Protokolant sekr. sąd. Joanna Kamińska

po rozpoznaniu w dniu 22 listopada 2021 r., w O.,

na rozprawie

sprawy z powództwa **A. J. i R. J.**

przeciwko **(...) Bank (...) S.A. w W.**

o ustalenie nieważności i zapłatę, ewentualnie o ustalenie bezskuteczności

I. oddała powództwo o ustalenie nieważności, o zapłatę i o ustalenie bezskuteczności;

II. zasądza od powodów na rzecz pozwanego zwrot kosztów procesu w kwocie 10 817 zł z ustawowymi odsetkami za opóźnienie za okres od dnia uprawomocnienia się wyroku do dnia zapłaty.

Sygn. akt I C 982/20

UZASADNIENIE

Powodowie żądali:

- 1) ustalenia nieważności umowy o kredyt mieszkaniowy nr (...) (...) (...) z dnia 16 września 2010 r., jaką zawarli z poprzednikiem prawnym pozwanego Banku,
- 2) zasądzenia od strony pozwanej solidarnie na rzecz powodów kwoty 469 603,46 zł wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie liczonymi od dnia wniesienia powództwa tj. 21.12.2020 r. do dnia zapłaty.

W przypadku stwierdzenia, że nie zachodzą w niniejszej sprawie przesłanki do uznania zawartej przez strony umowy za nieważną wniesli o:

- 3) orzeczenie, że postanowienia § 1 ust. 1 Części Szczególnej Umowy, § 1 ust. 2 pkt 2, § 8 ust. 9 pkt 3, § 16 ust. 4, § 19 pkt 3 i 6 Części Ogólnej Umowy nr (...) (...) o kredyt mieszkaniowy z dnia 16 września 2010 r. posiadają charakter abuzywny w rozumieniu art. 385 (1) § 1 k.c. i są bezskuteczne wobec powodów jako konsumentów oraz o
- 4) zasądzenie od pozwanego na rzecz powodów solidarnie kwoty wyliczonej przez biegłego sądowego zgodnie z pkt 9 pozwu z tytułu nadpłaty kredytu za okres od 16 września 2010 r. do 30 października 2019 r. wynikającego ze stosowania niedozwolonych postanowień umownych (kursów ustalanych jednostronnie przez Bank), wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie liczonymi od dnia wniesienia powództwa do dnia zapłaty.

W uzasadnieniu wskazali, że umowa kredytowa z dnia 16 września 2010 r. została skonstruowana w sposób rażąco niekorzystny dla konsumenta, sprzeczny z dobrymi obyczajami, bez zachowania kontraktowej równowagi koniecznej przy tego rodzaju stosunkach prawnych. Zawiera postanowienia niedozwolone (abuzywne), które są krzywdzące dla powodów. Istnieją też podstawy do uznania, iż jest nieważna z mocy samego prawa, a to z uwagi na brak jednoznacznego określenia essentialia negotii w postaci wysokości zobowiązania kredytobiorców.

W efekcie powodowie żądali także zwrotu wszystkich świadczeń spełnionych w wykonaniu nieważnej umowy w łącznej kwocie 469.603,46 zł.

Jednocześnie w ocenie strony powodowej pozwany absolutnie nie wywiązał się w sposób należyty z ciężących na nim obowiązków w zakresie udzielenia konsumentowi pełnej informacji na temat ryzyka związanego z zaciągnięciem przedmiotowego zobowiązania. Powodowie nie zostali jasno powiadomieni, że całkowite ryzyko związane z wahaniami kursów walut spoczywa wyłącznie po ich stronie, że jest to ryzyko zupełnie jednostronne. W związku z tym w ocenie strony powodowej takie zaniechania w zakresie udzielania konsumentowi pełnej i nienależytej informacji jest działaniem wyraźnie sprzeczne z zasadami współzycia społecznego, które wpłynęły na zawartą umowę.

Po wezwaniu sprecyzowali żądanie zapłaty na wypadek uznania, że nie zachodzą przesłanki do uznania zawartej przez strony umowy za nieważną, określając je na kwotę **26 812 zł**.

Pozwany Bank wniósł o oddalenie powództwa i zwrot kosztów procesu.

W uzasadnieniu wskazał, że umowa jest ważna i nie zawiera postanowień niedozwolonych, a nadto powodowie nie wykazali przesłanki interesu prawnego w zakresie roszczeń opartych na art. 189 k.p.c. Podniósł, że wybór umowy kredytu hipotecznego indeksowanego do waluty obcej był dobrowolną decyzją powodów, którzy przez wiele lat nie kwestionowali ważności umowy kredytu ani jej poszczególnych postanowień, wykonywali ją i czerpali korzyści ekonomiczne z wyboru tej formy kredytowania (w szczególności w porównaniu z kredytem złotówkowym). Powodowie byli świadomi ryzyka kursowego istniejącego zarówno na etapie wypłaty, jak i spłaty kredytu oraz jego wpływu na zaciągnięcie zobowiązania. Zostali pouczeni o nim przed zawarciem umowy kredytu, o czym w sposób jednoznaczny świadczą złożone przez nich oświadczenia

Umowa łącząca strony została wykonana w całości, a zobowiązania stron z niej wynikające wygasły wskutek ich spełnienia, a zatem strony obecnie nie są nią związane. Pozwany wypłacił powodom kwotę kredytu, a powodowie zwrócili pozwanemu kwotę wykorzystanego kredytu wraz z umówionymi odsetkami, na swój wniosek dokonując tego w terminie wcześniejszym niż pierwotnie przewidziany. Zobowiązania przewidziane w umowie wygasły więc w październiku 2019 r. po tej dacie powodowie nie mogą już powoływać się na niedozwolony charakter umowy.

Sąd ustalił, co następuje:

W świetle twierdzeń stron i niekwestionowanych dokumentów, jak również zeznań świadków i powodów nie uległo wątpliwości, że:

1. W dniu 2.09.2010 r. powodowie złożyli u poprzednika prawnego pozwanego Banku (dalej również jako Bank) wniosek kredytowy, w którym wnioskowali o 301 000 zł (PLN), jak walutę kredytu wskazując CHF (k. 118-119v).

1. W ramach wniosku i odrębnym dokumentem przy jego składaniu powodowie podpisali oświadczenie o tym, że poinformowano ich o ryzyku, wynikającym z możliwej zmiany kursu waluty, o tym, że akceptują to ryzyko, jak również oświadczenie o odrzuceniu kredytu w PLN (k. 118-119v, 124-125).

2. Powodowie podpisali również oświadczenie o akceptacji ryzyka wynikającego ze stosowania zmiennej stopy procentowej, której wzrost mógł spowodować wzrost raty kapitałowo- odsetkowej kredytu (k. 118-119v, 124-125).

3. W dniu 16.09.2010 r. strony zawarły umowę nr (...) o kredyt mieszkaniowy(...) (k. 27-38).

4. Powodowie występowali jako konsumenci.
5. Zgodnie z umową Bank zobowiązał się udzielić kredytobiorcom kredytu w wysokości 301 000 zł z zastrzeżeniem, że ostateczna wysokość zobowiązania kredytobiorcy do spłaty, wyrażona w CHF, określona będzie po wypłacie całej kwoty kredytu i po przeliczeniach na tą walutę po kursie jej kupna, zgodnie z Tabelą kursów obowiązująca w Banku w dniach i w momentach poszczególnych uruchomień środków (§ 1 Części Szczegółnej Umowy (...) – dalej (...)).
6. Kredyt przeznaczony był w całości na cel mieszkaniowy, z czego 258 000 zł na finansowanie kosztów nabycia lokalu mieszkalnego położonego w O. na ul. (...), a 43 000 zł na refinansowanie nakładów i kosztów poniesionych przez kredytobiorców (§ 1. 2. (...)).
7. Okres kredytowania ustalono od 16.09.2010 r. do 6.09.2040 r. (§ 1.3. (...)).
8. W § 1. 4. (...) oprocentowanie kredytu określono na 3,69717 % p.a., zaś marżę Banku w dniu udzielenia kredytu ustalono na 3,5 % w stosunku rocznym, z zastrzeżeniem § 6 ust.4.
9. W § 2.1.1 (...) prowizję ustalono na 6 020 zł.
10. W § 3 (...) zawarto ustalenia dotyczące zabezpieczenia spłaty kredytu (hipoteka na kredytowanym prawie własności do nieruchomości, cesja z umowy ubezpieczenia nieruchomości).
11. Oprocentowanie kredytu ustalono jako zmienne według stopy procentowej, stanowiącej sumę odpowiedniej stopy bazowej, powiększonej o marżę Banku (§ 2.1 Części Ogólnej Umowy - dalej (...)). Zmienna stopa bazowa dla kredytów indeksowanych do (...) odpowiadała obowiązującej w ostatnim dniu roboczym przed dniem uruchomienia środków w stawce LIBOR 3M i obowiązywała do przedostatniego dnia włącznie każdego kolejnego 3-miesięcznego okresu obrachunkowego, czyli trzech kolejnych miesięcy rozpoczynając od dnia uruchomienia kredytu (§ 2.2-3 (...)).
12. Zgodnie z § 4.3 (...) uruchomienie kredytu miało nastąpić w PLN jednorazowo, według zasad określonych w (...).
13. Według § 16 (...) w przypadku kredytu indeksowanego kredytobiorca mógł wybrać uruchomienie kredytu zarówno w PLN, jak i w walucie, do jakiej kredyt jest indeksowany – poza § 1 nie wskazano jednak kursu, według którego nastąpi przeliczenie kwoty kredytu ustalonej w (...) i we wniosku kredytowym w PLN na (...), co oznacza, że miało to nastąpić według przywołanego w § 1 (...) kursu z tabeli obowiązującej w Banku i ustalonej przez Bank.
14. Według § 16.4 (...) w przypadku wypłat w PLN, kwota transzy po wypłaceniu miała być przeliczana na walutę, do jakiej kredyt jest indeksowany, według kursu kupna tej waluty, zgodnie z Tabelą kursów obowiązującą w Banku w dniu i w momencie wypłaty środków.
15. Zgodnie z § 5 (...) spłata kredytu miała nastąpić zgodnie z harmonogramem spłat w równych ratach kapitałowo-odsetkowych w PLN, według zasad określonych w (...).
16. Według § 19 (...) spłata mogła nastąpić w PLN lub w wybranej przez kredytobiorcę w (...) walucie kredytu, przy czym po dokonaniu takiego wyboru mógł się ubiegać o zmianę waluty spłaty, jednak decyzja o uwzględnieniu lub nieuwzględnieniu takiego wniosku należała do wyłącznej kompetencji Banku (§ 24 (...)).
17. W przypadku spłaty w PLN, zgodnie z § 19.3 (...) spłata miała następować w równowartości kwot wyrażonych w walucie obcej, a do przeliczeń miano stosować kurs sprzedaży danej waluty według Tabeli obowiązującej w Banku w dniu i momencie spłaty.
18. Zgodnie z w § 1 pkt 20 regulaminu pozwanego - Ogólnymi warunkami udzielania przez Bank kredytu mieszkaniowego (...) to aktualna tabela kursów walutowych Banku obowiązująca w momencie dokonywania przeliczeń kursowych, udostępniana klientom na tablicy ogłoszeń w placówkach Banku oraz publikowana na stronie internetowej Banku, zaś na życzenie informacje w niej zawarte miały być udzielane telefonicznie i za pomocą

elektronicznych kanałów dostępu. Kursy kupna i sprzedaży walut ustalane miały być procentowo w odniesieniu do kursów poszczególnych walut na rynku międzybankowym w momencie tworzenia tabeli, w granicach maksymalnych dopuszczalnych wartości odchyłeń procentowych, zaakceptowanych przez Bank.

19. Zapoznanie się z regulaminem kredytobiorca potwierdzał podpisami na umowie (oświadczenie w (...)).

20. W przypadku kredytu indeksowanego do waluty obcej harmonogram spłat kredytu wyrażony miał być w walucie, do jakiej kredyt miał być indeksowany (§ 19.1. (...))

21. Kredyt został udostępniony w kwocie 301 000 PLN, przy czym według zastosowanego kursu (2,8668) stanowiło to równowartość 104 995,12 CHF (k. 47).

22. Spłaty poszczególnych rat kredytu do dnia 25.10.2013 r. odbywała się przez pobieranie środków w wysokości ustalonej przez Bank ze złotowego rachunku oszczędnościowo-rozliczeniowego kredytobiorcy, na podstawie udzielonego pełnomocnictwa i przeliczeniu na CHF na podstawie kursu z Tabeli kursów (§ 19.2. (...) i § 5 (...)).

23. W dniu 25.10.2013 r. strony zawarły porozumienie, na podstawie którego wprowadzono możliwość spłaty kredytu przez powodów bezpośrednio w walucie CHF. Jednocześnie ustalono, że w przypadku spłat w PLN nadal będzie stosowana tabela kursów Banku i wskazano, że zamieszczane tam kursy ustalane są procentowo w odniesieniu do kursów poszczególnych walut na rynku międzybankowym w momencie tworzenia tabeli, w granicach dopuszczalnych wartości odchyłeń procentowych zaakceptowanych przez Bank. Tabele mogły się zmieniać w ciągu dnia, jednak do spłaty miano stosować ostatnią tabelę z dnia spłaty (porozumienie k. 44).

24. W okresie spłaty od 16.09.2010 r. do 11.10.2019 r. na poczet zobowiązania kredytowego pobrano 142 947,42 PLN, w tym 84 065,55 PLN na spłatę kapitału i 58 881,87 PLN na spłatę odsetek (zaświadczenie k. 47-49). Z wyjątkiem samodzielnych wpłat w CHF dokonanych przez powodów w okresie styczeń-listopada 2014 r. w łącznej wysokości 4 572,02 CHF, reszta spłaconej kwoty była pobierana przez Bank z konta powodów w PLN i przeliczana na CHF przez Bank według kursu zgodnie z Tabelą kursów (zaświadczenie k. 47-49).

25. W dniu 28.10.2019 r. powodowie – na swój wniosek – dokonali wcześniejszej spłaty całego kredytu, wpłacając w tym celu kwotę 79 979,29 CHF nabytą od pozwanego (potwierdzenie przelewu k. 52).

26. W tej dacie byli już po konsultacjach z prawnikiem i dysponowali wiedzą o możliwości formułowania wobec umowy zarzutów objętych pozwem w sprawie niniejszej (por. zeznania stron).

27. Pismem z dnia 4.03.2021 r. pełnomocnik powodów zwrócił się do pozwanego o ugodowe rozwiązanie sprawy przez zwrot otrzymanych wzajemnie świadczeń, tj. zwrotu przez Bank świadczenia w wysokości 496 603,46 zł, za jednoczesnym zwrotem przez powodów kwoty 301 000 zł. W uzasadnieniu powołał się na nieważność umowy w wyniku zawarcia w niej niedozwolonych postanowień umownych (k. 53-56).

28. Pismem z dnia 24.03.2020 r., skierowanym do powodów (gdyż ich pełnomocnik nie przedstawił pozwanemu pełnomocnictwa), pozwany odmówił spełnienia ich żądań (k. 57-58).

29. Pozew nadano na pocście w dniu 21.12.2020 r. (k. 59).

Sąd zważył, co następuje:

1. Zastrzec na wstępie trzeba, że znaczna część poniższych rozważań w istocie powiela argumentację wskazywaną przez Sąd w uzasadnieniach wyroków zapadających w innych sprawach na tle niemal identycznych stanów faktycznych i twierdzeń stron, jednak tam, gdzie zachodzą odmienności, znalazło to należyte odniesienie do treści umowy, wniosków dowodowych stron, faktów niezbędnych dla rozstrzygnięcia oraz oceny poszczególnych żądań pozwu – przy uwzględnieniu aktualnego stanu orzecznictwa polskiego i europejskiego.

2. Ostatecznie strona powodowa domagała się ustalenia nieważności umowy kredytowej, jaką łączyła ją z pozwanym Bankiem, względnie bezskuteczności części jej postanowień, a nadto zwrotu całości lub części kwoty, jaką pozwany uzyskał od niej w okresie wykonania umowy kredytowej.

3. Podstawą faktyczną tych żądań było twierdzenie o nieważności umowy lub jej częściowej bezskuteczności na skutek skonstruowania jej w sposób sprzeczny z prawem i zamieszczenia w niej postanowień dotyczących mechanizmu indeksacji kwoty kredytu do waluty szwajcarskiej i związanych z tym przeliczeń kwoty wypłaconej i spłacanej, przy zastosowaniu do takich przeliczeń kursów waluty, które pozwany mógł kształtować niezależnie od strony powodowej i dowolnie, przez co również dowolnie mógł kształtować wysokość zobowiązań umownych, a jak również na skutek niepoinformowania strony powodowej o tym, że wyłącznie ona ponosi całe ryzyko związane z jej zawarciem.

4. W konsekwencji wywodzono, że kredytobiorcy dokonywali na rzecz pozwanego Banku świadczeń nienależnych w postaci całości spłaconych rat kredytowych (w przypadku nieważności umowy) lub ich części (w przypadku bezskuteczności części umowy), obejmującej różnicę między ratami należnymi na podstawie umowy pozbawionej postanowień niedozwolonych, a ratami rzeczywiście spełnionymi. Żądanie zapłaty obejmowało oba te przypadki. W istocie zatem w żądaniu zapłaty kwoty wyższej (obliczonej na wypadek nieważności umowy) mieściło się żądanie kwoty niższej (obliczonej na wypadek jej częściowej bezskuteczności), gdyż obie dochodzone były z powołaniem na taką samą podstawę prawną i faktyczną – obowiązek zwrotu nienależnego świadczenia spełnianego w wykonaniu umowy kredytowej – zaś różnica w wysokości tych żądań zależała wyłącznie od oceny prawnej skutków przywołanych faktów dla bytu lub treści umowy i wynikających stąd założeń do obliczeń kwoty, jaką świadczone nienależnie (tj. bez podstawy w nieważnej umowie lub bez wystarczającej podstawy prawnej w częściowo bezskutecznej umowie).

5. Zaczynając od żądań dotyczących ustalenia należy wskazać, że zgodnie z art. 189 k.p.c. można domagać się stwierdzenia przez sąd istnienia lub nieistnienia stosunku prawnego lub prawa, jeżeli strona ma w tym interes prawny, tj. obiektywną potrzebę usunięcia wątpliwości lub niepewności co do istnienia lub charakteru stosunku łączącego ją z inną stroną. Przyjmuje się również, że interesu w wytoczeniu powództwa o ustalenie nie ma, jeżeli swój cel strona może osiągnąć formułując dalej idące żądanie, które będzie czynić zadość jej potrzebom, np. w formie żądania zwrotu świadczeń spełnionych na podstawie nieistniejącego lub nieważnego stosunku prawnego.

6. W przypadku umowy długoterminowej, jaką jest objęta pozwem umowa kredytu, żądanie w trakcie jej wykonywania zwrotu kwot wypłaconych lub wpłaconych może wynikać z różnych przyczyn (np. z tytułu zaległych rat, wskutek wypowiedzenia umowy, dokonania nadpłaty), zatem samo rozstrzygnięcie o uwzględnieniu lub oddaleniu żądania zapłaty na tym tle nie zawsze wyeliminuje wątpliwości co do istnienia lub treści umowy. Taką możliwość daje zatem rozstrzygnięcie o zgłoszonym w trakcie wykonywania umowy żądaniu ustalenia nieistnienia lub nieważności umowy, względnie bezskuteczności tych jej postanowień, które mają charakter niedozwolony, gdyż usuwa to wątpliwości co do zakresu związania stron umową. Po zakończeniu wykonywania umowy i związanym z tym wygaszeniem stosunku prawnego i zasadniczych zobowiązań z niego wynikających, nie ma już wątpliwości, czy stosunek ten istnieje. Wszelkie związane z nim rozliczenia, w tym wynikające z jego nieważności lub częściowej bezskuteczności mogą natomiast być dochodzone w drodze powództwa o zapłatę.

7. Z takim powództwem o zapłatę wystąpiła strona powodowa, przy czym rozstrzygnięcie o nim będzie wymagało przesłankowego ustalenia, czy umowa była ważna i skuteczna. W tym stanie rzeczy, skoro nie zachodzi wątpliwość co do dalszego wykonywania umowy, interes strony powodowej będzie w pełni realizowany w ramach rozstrzygnięcia o żądaniu zapłaty, wobec czego nie ma ona interesu prawnego w żądaniu ustalenia nieważności, ani częściowej bezskuteczności umowy.

8. Skutkowało to oddaleniem powództwa o ustalenie z uwagi na brak wykazania interesu prawnego w rozumieniu art. 189 k.p.c.

9. Przechodząc do rozważań na temat żądania zapłaty wywodzonego z twierdzenia o nieważności lub częściowej bezskuteczności umowy należy zacząć od kwestii jej nieważności.

10. Umowę tę strony niewątpliwie zawierały jako umowę kredytu bankowego z zastrzeżeniem, że kwota kredytu po jego wypłaceniu jest indeksowana do waluty obcej (przeliczana na tę walutę), a następnie spłacana w walucie polskiej, przy czym każda dokonana spłata jest przeliczana na walutę obcą, celem zaliczenia na spłatę zadłużenia wyrażonego w tej walucie. Zgodnie z umową do tych przeliczeń miał być stosowany kurs ustalany przez kredytodawcę.

11. **W odróżnieniu** od innych wcześniejszych umów podobnego typu, na etapie składania wniosku kredytowego i ustalania postanowień części szczególnej umowy kredytobiorca mógł samodzielnie dokonać wyboru waluty, w której kredyt będzie uruchomiony (polskiej lub obcej) i waluty, w jakiej będzie dokonywał spłaty (polskiej lub obcej).

12. Takiemu ukształtowaniu umowy nie sprzeciwiały się żadne przepisy prawa, które zresztą w art. 358 Kodeksu cywilnego (k.c.), art. 358¹ § 2 k.c., jak również art. 69 z 29.08.1997 r. - Prawo bankowe (pr. bank.), uwzględniały możliwość wyrażenia zobowiązań kredytowych w walucie obcej.

13. Wskazany art. 358¹ § 2 k.c. przewidywał nadto możliwość zastrzeżenia w umowie, że wysokość zobowiązania, którego przedmiotem od początku jest suma pieniężna, zostanie ustalona według innego niż pieniądz miernika wartości. W orzecznictwie sądowym zgodnie przyjmuje się przy tym, że w omawianym przepisie chodzi o pieniądź polski, a innym miernikiem wartości może być również waluta obca (por. wyroki Sądu Najwyższego (SN) w sprawach I CSK 4/07, I CSK 139/17, V CSK 339/06).

14. Zważywszy, że wniosek kredytowy dotyczył kredytu w walucie polskiej, zaś uzgodnione ostatecznie postanowienia umowy wyraźnie wskazują, że Bank udziela kredytu w złotych polskich, a jego spłata następuje również w tej walucie, nie ulega wątpliwości, że strony zamierzały zawrzeć umowę kredytu bankowego w tej właśnie walucie, która była jednocześnie walutą zobowiązania, jak i jego wykonania, zaś waluta szwajcarska miała być użyta jedynie do indeksacji (przeliczeń) zobowiązań stron.

15. Umowa stron zawiera zatem elementy przedmiotowo istotne, które mieszczą się w konstrukcji umowy kredytu bankowego, i stanowi jej w pełni dopuszczalny oraz akceptowany przez ustawodawcę wariant, o czym świadczy nadto wyraźne wskazanie tego rodzaju kredytów (indeksowanych i denominowanych) w treści art. 69 ust. 2 pkt 4a i ust. 3 prawa bankowego oraz wprowadzenie art. 75b prawa bankowego na podstawie nowelizacji tej ustawy, która weszła w życie z dniem 26.08.2011 r.

16. Taka umowa jest nadto dopuszczalna na podstawie art. 353¹ k.c., zgodnie z którym strony zawierające umowę mogą ułożyć stosunek prawny według swego uznania, byleby jego treść lub cel nie sprzeciwiały się właściwości (naturze) stosunku, ustawie ani zasadom współżycia społecznego.

17. Jej istota polegała na stworzeniu przez Bank możliwości wykorzystania przez kredytobiorcę określonej kwoty pieniędzy w walucie polskiej z obowiązkiem zwrotu w określonym czasie jej równowartości wyrażonej przez odniesienie do miernika w postaci kursu waluty szwajcarskiej. Nie był zatem to w żadnej mierze kredyt udzielany w walucie obcej, niezależnie od tego, w jaki sposób, z jakich źródeł i w jakiej walucie pozwany Bank pozyskiwał środki na wypłacenie kwoty kredytu, a nadto jak księgował ten kredyt w swoich księgach rachunkowych po jego udzieleniu, skoro przedmiotem zobowiązań obu stron od początku była waluta polska.

18. Ryzyko zmiany kursu waluty obcej przyjętej jako miernik wartości świadczeń z umowy kredytu z zasady może wywoływać konsekwencje dla obu stron takiego zobowiązania – w przypadku podwyższenia kursu podwyższając wartość zobowiązania kredytobiorcy w stosunku do pierwotnej kwoty wyrażonej w walucie wypłaty, a w przypadku obniżenia kursu - obniżając wysokość jego zadłużenia w tej walucie, a tym samym obniżając wysokość wierzytelności Banku z tytułu spłaty kapitału kredytu w stosunku do kwoty wypłaconej.

19. Trudno zatem uznać, aby konstrukcja umowy kredytu indeksowanego kursem waluty obcej była sprzeczna z prawem (zwłaszcza, że art. 69 prawa bankowego w brzmieniu obowiązującym od 26.08.2011 r. wprost wspomina

o tego rodzaju kredytach) lub zasadami współzycia społecznego, skoro ryzyko takiego ukształtowania stosunku prawnego obciąża co do zasady obie strony.

20. W ocenie Sądu niewiarygodne są przy tym twierdzenia, że stronie powodowej nie udzielono wystarczającej informacji odnośnie do ryzyka związanego z indeksacją kwoty kredytu do waluty szwajcarskiej.

21. Twierdzeniom tym przeczą bowiem dwa oświadczenia, jakie powodowie podpisali przy okazji składania wniosku kredytowego oraz przy okazji podpisywania umowy, w których potwierdzili, że mają świadomość istniejącego ryzyka i możliwości zmiany wysokości swoich zobowiązań względem Banku z tytułu kredytu w przypadku zmiany kursu waluty, do której indeksowany jest kredyt. Potwierdzili również znajomość i otrzymanie regulaminu, a trudno zakładać, aby ubiegając się o kredyt świadomie składali nieprawdziwe oświadczenia i dokumenty, narażając się w ten sposób na odpowiedzialność karną z art. 297 § 1 k.k.

22. Świadomość powodów, że z kredytem związane jest ryzyko wynikające z odniesienia do waluty szwajcarskiej, potwierdzają ich zeznania, z których wynika natomiast, że skali tego ryzyka nie doszacowali, nie przywiązując większej wagi do przekazywanych im informacji i nie zagłębiając się w przedstawiane im dokumenty, których zresztą nie pamiętali. W ocenie Sądu analiza tych dokumentów świadczy, że w przypadku dołożenia przez powodów należytej wagi do ich treści, bez problemu mogli sobie to ryzyko uświadomić.

23. Nie przeczą temu zeznania świadków, którzy nie byli w stanie podać szczegółów zawierania tej umowy, generalizując jedyne swoje wspomnienia dotyczące zasad udzielania kredytów na podstawie podobnych umów, nie potrafiąc jednak jednoznacznie wskazać, że wspomnienia te odnoszą się do umowy, jaką zawarto z powodami, czy nawet do okresu, w jakim umowa ta została zawarte.

24. W konsekwencji, w ocenie Sądu zarzut braku udzielenia informacji o ryzyku związanych z odniesieniem kwoty kredytu do waluty szwajcarskiej należy uznać za nieudowodniony, podczas gdy pozwany wykazał, że informacji takich udzielał – o czym świadczą podpisane oświadczenia powodów.

25. Nie ma jednak dowodów, że powodów poinformowano, że zapisy umowy dają pozwanemu możliwości zniwelowania ryzyka po jego stronie przez możliwość samodzielnego ustalania kursów do rozliczenia zobowiązań stron.

26. Zasadniczo nie ma przeszkód, by strony w umowie określiły sposób ustalania kursu dla uniknięcia wątpliwości na tym tle w toku wykonywania umowy. Zamieszczenie postanowień w tym zakresie samo w sobie nie narusza przepisów prawa, zasad współzycia społecznego, ani nie jest sprzeczne z naturą zobowiązania kredytowego. Postanowienie w tym zakresie mogą jednak podlegać ocenie, czy nie mają charakteru niedozwolonego w rozumieniu art. 385¹ k.c.

27. Zgodnie z art. 385¹ k.c. postanowienia umowy zawieranej z konsumentem, które kształtują jego prawa i obowiązki w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami lub rażąco naruszając jego interesy, nie są wiążące, jeżeli nie zostały uzgodnione indywidualnie. Nie dotyczy to postanowień określających główne świadczenia stron, w tym cenę lub wynagrodzenie, jeżeli zostały sformułowane w sposób jednoznaczny (§ 1). Nieuzgodnione indywidualnie są te postanowienia umowy, na których treść konsument nie miał rzeczywistego wpływu, co w szczególności odnosi się do postanowień umowy przejętych z wzorca umowy zaproponowanego konsumentowi przez kontrahenta (§ 3). Nie ulega przy tym wątpliwości, że dla przyjęcia, że sporne postanowienie zostało indywidualnie uzgodnione nie jest wystarczające wykazanie, że konsument mógł poznać jego treść przed zawarciem umowy i mógł starać się o jego zmianę, czego nie uczynił. Uznanie, że konkretne postanowienie zostało tak uzgodnione wymaga wykazania, że konsument miał realny wpływ na jego konstrukcję, a konkretny zapis był z nim negocjowany, względnie przedstawiono mu możliwość wprowadzenia zmian, z czego świadomie zrezygnował.

28. Klauzule wymiany (indeksacyjne), które wprowadzając do umów kredytowych ryzyko kursowe, określają faktycznie główny przedmiot umowy (pkt 44 wyroku Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej (TSUE) z dnia

3.10.2019 r. w sprawie C-260/18 na tle wykładni dyrektywy 93/13/EWG), podlegają kontroli w celu stwierdzenia, czy nie mają charakteru niedozwolonego, jeżeli nie zostały sformułowane jednoznacznie (art. 385¹ § 1 zd. drugie k.c.).

29. W niniejszej sprawie nie ulegało wątpliwości, że strona powodowa zawierała umowę jako konsument w rozumieniu art. 22¹ k.c.

30. Nie ulega też wątpliwości, że umowa stron została zawarta na podstawie wzoru opracowanego i stosowanego przez Bank. Oznacza to, że jej postanowienia – poza wyjątkami dotyczącymi określanych w ramach wniosku kredytowego kwoty kredytu, okresu spłaty, marży wpływającej na wysokość oprocentowania, prowizji - nie były uzgodnione indywidualnie w rozumieniu art. 385¹ § 1 i 3 k.c., a z kredytobiorcą nie uzgadniano z osobna każdego jej postanowienia, w szczególności nie uzgadniano tego, czy można skorzystać z innego kursu waluty do rozliczenia kredytu niż przyjmowany przez pozwanego.

31. Postanowienia w tym zakresie wskazywały na dwa różne kursy, które miały wynikać z tabeli obowiązującej w Banku.

32. O ile wyniki postępowania dowodowego (podpisy kredytobiorcy pod oświadczeniami, wnioskiem i zeznania) świadczą, że strona powodowa została poinformowana o ryzyku zmiany kursu i zadeklarowała zgodę na jego poniesienie, o tyle pozwany nie wykazał, aby informował stronę powodową, w jaki sposób będą ustalane ujęte w tabeli kursy wymiany w toku wykonywania umowy i aby dawał realne możliwości negocjowania.

33. Reasumując ten wątek należy przyjąć, że postanowienia umowy w zakresie mechanizmu ustalania kursu waluty, stanowiącej narzędzie obliczeń służące do określenia wysokości zobowiązań stron, nie zostały w przypadku umowy stron uzgodnione indywidualnie.

34. W dalszym kroku należało rozważyć, czy kwestionowane postanowienia – skoro dotyczą głównego przedmiotu umowy – są wystarczająco jednoznaczne i czy wynikające z nich prawa lub obowiązki stron zostały ukształtowane sprzecznie z dobrymi obyczajami i rażąco naruszając interesy powodów jako konsumentów.

35. Odwołują się one do kursów z tabeli pozwanego Banku, której nie zdefiniowano w żaden konkretny sposób i co do której nie wskazano, w jaki konkretnie sposób jest ustalana i jak ustalane są umieszczone tam kursy walut. To zaś nie pozwala na jednoznaczne określenie zakresu tych postanowień i konsekwencji płynących dla kredytobiorcy w dacie zawierania umowy.

36. Ponieważ sposób ustalania tych kursów nie został określony w umowie, oznacza to, że mogły być one wyznaczone jednostronnie przez Bank.

37. Nie zmienia tego okoliczność, że w pewnym zakresie pozwany mógł doznawać ograniczeń ze strony instytucji nadzorującej rynek finansowy, czy z uwagi na sytuację gospodarczą, gdyż czynniki te, na które kredytobiorca nie miał żadnego wpływu, nie niweczyły uprawnień do jednostronnego kształtowania kursów i znacznej swobody w tym zakresie, a tym samym wpływania na wysokość zobowiązań obu stron.

38. Na tle tak ukształtowanych postanowień dotyczących kursu waluty, która ma być miernikiem indeksacji (przeliczania) zobowiązań wynikających z umowy umów kredytu bankowego utrwalony jest już pogląd, że mają one charakter niedozwolony, gdyż są „nietransparentne, pozostawiają pole do arbitralnego działania banku i w ten sposób obarczają kredytobiorcę nieprzewidywalnym ryzykiem oraz naruszają równorzędność stron” (por. uzasadnienie wyroku SN w sprawie V CSK 382/18 i przywołane tam orzecznictwo). Wysokość kredytu w walucie obcej, na którą ma być przeliczony po wypłacie w walucie polskiej, a następnie wysokość, w jakiej spłaty w walucie polskiej, będą zaliczane na spłatę kredytu wyrażonego w walucie obcej, zależy bowiem wyłącznie od jednej ze stron umowy.

39. Oznacza to, że po zawarciu umowy kredytobiorcy mieli ograniczoną możliwość przewidzenia wysokości zadłużenia z tytułu kapitału kredytu w walucie obcej po przeliczeniu kwoty wypłaconej w PLN, a następnie

wysokości, w jakiej spłaty dokonywane w PLN będą zaliczane na poczet tego zadłużenia w walucie obcej, skoro kursy wymiany w toku wykonywania umowy określić miał Bank. W sposób dowolny zatem Bank mógł kształtować wysokość zobowiązania kredytowego w toku spłaty kredytu. Tym samym uzyskał też narzędzie do potencjalnego zminimalizowania niekorzystnych dla siebie skutków zmiany kursów na rynku międzybankowym lub zmian w zakresie oprocentowania (obniżka stopy bazowej), gdyż teoretycznie mógł je rekompensować zmianami kursu przyjętego do rozliczenia kredytu.

40. W ocenie Sądu przyznanie sobie przez pozwanego we wskazanych postanowieniach jednostronnej kompetencji do swobodnego ustalania kursów przyjmowanych do wykonania umowy prowadzi do wniosku, że były one sprzeczne z dobrymi obyczajami i naruszały rażąco interesy strony powodowej w rozumieniu art. 385¹ § 1 k.c., oceniane na datę zawarcia umowy (art. 385² k.p.c. – por. uchwała SN z 20.06.2018 r. w sprawie III CZP 29/17). Takie rozwiązania dawały bowiem Bankowi, czyli tylko jednej ze stron stosunku prawnego, możliwość przerzucenia na powodów całego ryzyka wynikającego ze zmiany kursów waluty indeksacyjnej i pozostawiały mu całkowitą swobodę w zakresie ustalania wysokości ich zadłużenia przez dowolną i pozbawioną jakichkolwiek czytelnych i obiektywnych kryteriów możliwość ustalania kursu przyjmowanego do rozliczenia spłaty kredytu.

41. Oceny takiej nie może zmienić fakt, że etapie zawierania umowy kredytobiorca mógł zdecydować o walucie, w jakiej kredyt zostanie uruchomiony i w jakiej będzie spłacany.

42. Kwota kredytu była bowiem określona w walucie polskiej, co oznacza, że nawet w przypadku wyboru wypłaty kwoty kredytu w walucie obcej kwota kredytu miała być przeliczona na tę walutę z zastosowaniem kursu ustalanego przez Bank w jego tabeli. Możliwość uniknięcia kursu Banku istniała zatem wyłącznie na etapie wykonania umowy przez wybór spłaty w walucie indeksacyjnej, co jednak nie przywracało równowagi zachwianej na etapie uruchamiania kredytu i jego przeliczenia na walutę indeksacyjną, pozostawiając ustalenie wysokości zadłużenia w tej walucie do wyłącznej kompetencji Banku.

43. Dostrzec przy tym trzeba, że kredytobiorcy mogli jedynie „**ubiegać się**” o zmianę waluty spłaty na walutę indeksacyjną, zaś decyzja należała wyłącznie od Banku, który ograniczał się w tym zakresie wyłącznie terminem rozpoznania wniosku kredytobiorcy - por. § 24 (...).

44. Dla oceny niedozwolonego charakteru postanowień nie ma nadto znaczenia, czy ze stworzonej sobie możliwości dowolnego ustalania kursu Bank korzystał.

45. Dla uznania postanowienia umownego za niedozwolone wystarczy taka jego konstrukcja, która prowadzi do obiektywnej możliwości rażącego naruszenia interesów konsumenta. Bez znaczenia pozostaje zatem sposób wykonania umowy stron w tym zakresie, w szczególności to, czy kursy stosowane u pozwanego w jej trakcie odpowiadały rynkowym, zwłaszcza, że zgodnie z art. 385² k.c. ewentualna abuzywność postanowień umowy podlega badaniu na datę jej zawarcia, a nie przez pryzmat jej wykonania (por. uchwała SN z 20.06.2018 r. w sprawie III CZP 29/17).

46. Skoro oceny abuzywności dokonuje się na datę zawarcia umowy, bez znaczenia dla rozstrzygnięcia niniejszej sprawy pozostawały późniejsze zmiany tej umowy, wprowadzane na podstawie aneksów lub zmian regulaminu, precyzujących na przyszłość sposób ustalania kursu waluty indeksacyjnej. Miałyby one znaczenie, gdyby zostały zawarte w celu jednoznacznego wyeliminowania postanowień niedozwolonych, o których abuzywności kredytobiorca został poinformowany lub miał tego świadomość, a nadto godził się na ich zastosowanie do przeszłych rozliczeń, w ramach zmiany umowy decydując się na ich wyeliminowanie wyłącznie na przyszłość.

47. Sytuacji w tym zakresie nie może zmienić również to, że po zawarciu umowy weszła w życie ustawa z dnia 29.07.2011 r. o zmianie ustawy – Prawo bankowe oraz niektórych innych ustaw (tzw. ustawa antyspreadowa). Przypomnieć bowiem należy, że powołana regulacja - w odniesieniu do wcześnie zawieranych umów o kredyt denominowany lub indeksowany do waluty innej niż polska i w zakresie części tego kredytu pozostałego do spłacenia

- przewidziała obowiązek zawarcia w umowie szczegółowych zasad określania sposobów i terminów ustalania kursu wymiany walut, na podstawie którego w szczególności wyliczana jest kwota kredytu, jego transz i rat kapitałowo-odsetkowych oraz zasad przeliczania na walutę wypłaty albo spłaty kredytu.

48. Ustawa antyspreadowa nie odnosiła się zatem do tej części kredytu, która była spłacana wcześniej i nie usuwała abuzywności pierwotnych postanowień, nawet w przypadku zawarcia aneksu wprowadzającego **na przyszłość** zmiany wynikające z ustawy.

49. Odnosząc się do porozumienia podpisanego przez strony w 2013 r., wskazać trzeba, że został zawarty z inicjatywy strony powodowej wyłącznie w zakresie umożliwienia jej dokonywania **w przyszłości** spłat kredytu w walucie, do której indeksowano kwotę kredytu, i w żaden sposób nie regulował kwestii spłat dokonywanych w okresie wcześniejszym. Znikąd nie wynika, aby strona powodowa miała – poza kwestią dokonywania spłat w walucie – wpływ na jego postanowienia, a co więcej, dla rozliczenia spłat dokonywanych w PLN, Bank zastrzegł nadal możliwość stosowania własnych kursów, nie definiując szczegółowo, jak będą ustalane. Oznacza to, że zawarcie tego aneksu nie wyeliminowało skutecznie abuzywności pierwotnych postanowień umowy w omawianym zakresie.

50. Podsumowując tę część rozważań, w ocenie Sądu wskazane wyżej postanowienia umowy dotyczące stosowania różnych rodzajów kursów, które mogły być swobodnie ustalane przez jedną ze stron umowy (Bank) nie zostały uzgodnione indywidualnie ze stroną powodową i kształtowały jej zobowiązania w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jej interesy, a zatem miały charakter niedozwolony w rozumieniu art. 385¹ k.c., a w związku z tym nie wiążą strony powodowej w całości.

51. Nieuzasadnione jest przy tym uznanie, że niewiążąca powinna być tylko część postanowień dotycząca tych kursów w zakresie, w jakim odwołuje się do tabeli pozwanego Banku. W ocenie Sądu wszystkie postanowienia dotyczące indeksacji stanowią pewną całość, w której odwołanie do tabeli jest tylko jednym z niezbędnych elementów, dających możliwość swobodnego kształtowania zobowiązania. Sankcją ich wprowadzenia bez indywidualnego uzgodnienia jest ich bezskuteczność i brak wiązania nimi wyłącznie konsumenta **w całości**, a nie eliminowanie poszczególnych części składających się na daną jednostkę redakcyjną (postanowienie umowne), które nie zostały wyraźnie wyodrębnione i nie mogą być przedmiotem odrębnej oceny **jako odrębne zobowiązanie** pod kątem ich niedozwolonego charakteru – co przesądził TSUE w wyroku z dnia 29.04.2021 r. w sprawie C-19/20 (por. w szczególności pkt 80 i rozważania prowadzące do jego konkluzji). Tabela kursów wskazana została natomiast wyłącznie jako element zobowiązania dotyczącego indeksacji kwoty kredytu udzielonej w jednej walucie do innej waluty. Tabela ta nie jest zatem odrębnym zobowiązaniem, lecz częścią takiego zobowiązania.

52. Konieczne jest zatem wyeliminowanie mechanizmu indeksacji w całości, gdyż nie ma możliwości zastosowania w miejsce wyeliminowanej tabeli kursowej żadnego innego kursu waluty.

53. Zgodnie z wiążącą wszystkie sądy Unii Europejskiej wykładnią dyrektywy 93/13/EWG dokonaną przez TSUE w powołanym już wyżej wyroku z dnia 3.10.2019 r. w sprawie C-260/18:

a) w przypadku ustalenia, że w umowie zostało zawarte postanowienie niedozwolone w rozumieniu dyrektywy (którą implementowały do polskiego porządku prawnego przepisy art. 385¹ i nast. k.c.), skutkiem tego jest wyłącznie wyeliminowanie tego postanowienia z umowy, chyba że konsument następnie je zaakceptuje,

a) w drodze wyjątku możliwe jest zastosowanie w miejsce postanowienia niedozwolonego przepisu prawa o charakterze dyspozytywnym albo przepisem, który można by zastosować za zgodą stron, o ile brak takiego zastąpienia skutkowałby upadkiem umowy i niekorzystnymi następstwami dla konsumenta, który na takie niekorzystne rozwiązanie się nie godzi (pkt 48, 58 i nast. wyroku TSUE),

b) nie jest możliwe zastąpienie postanowienia niedozwolonego przez odwołanie się do norm ogólnych prawa cywilnego, nie mających charakteru dyspozytywnego, gdyż spowodowałyby to twórczą interwencję, mogącą wpłynąć

na równowagę interesów zamierzoną przez strony, powodując nadmierne ograniczenie swobody zawierania umów (dotyczy m.in. art. 56 k.c., art. 65 k.c. i art. 354 k.c. - por. w szczególności pkt 57-62 wyroku TSUE),

c) w przypadku ustalenia, że wyeliminowanie postanowień niedozwolonych powoduje zmianę charakteru głównego przedmiotu umowy, nie ma przeszkód, aby przyjąć, zgodnie z prawem krajowym, że umowa taka nie może dalej obowiązywać (por. w szczególności pkt 41-45 wyroku TSUE),

d) nawet jeżeli skutkiem wyeliminowania niedozwolonych postanowień miałyby być unieważnienie umowy i potencjalnie niekorzystne dla konsumenta następstwa, decyzja co do tego, czy niedozwolone postanowienia mają obowiązywać, czy też nie, zależy od konsumenta, który przed podjęciem ostatecznej decyzji winien być poinformowany o takich skutkach (por. w szczególności pkt 66-68 wyroku TSUE).

54. Wyraźnie wskazać przy tym trzeba, że ani prawo unijne, ani prawo polskie nie wymaga, aby w związku z zastrzeżeniem klauzuli abuzywnej konsument bezwzględnie uzyskał możliwość powołania się na nieważność całej umowy (por. wyrok Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z dnia 15 marca 2012 r. w sprawie C-453/10, J. P. i V. P. przeciwko (...) (...) (...), jak również wyrok TSUE z 29.04.2021 r. w sprawie C-19/20).

55. Dla zapewnienia skuteczności przepisów chroniących konsumenta wystarczające jest zatem wyeliminowanie postanowień niedozwolonych, o ile może to nastąpić zgodnie z prawem i bez negatywnych skutków dla konsumenta.

56. Co do zasady trudno uznać, aby utrzymanie umowy kredytu bez postanowień niedozwolonych, które pozwalałyby na dowolne kształtowanie zobowiązań kredytobiorcy przez kredytodawcę, miało być dla tego kredytobiorcy niekorzystne. W dalszym ciągu bowiem strony pozostają związane umową, przewidującą spłatę kapitału kredytu z należnymi odsetkami w umówionym okresie, a zatem zgodnie z **pierwotną i zasadniczą** wolą, jak towarzyszy zawarciu umowy kredytu.

57. Ewentualny skutek w postaci nieważności umowy jest zatem ostatecznością możliwą **wyłącznie** w przypadku **łącznego** spełnienia następujących przesłanek:

a) zawarcie w umowie postanowienia niedozwolonego,

a) eliminacja takiego postanowienia skutkująca zmianą charakteru głównego przedmiotu umowy, przez co przestaje ona odpowiadać prawu i nie może być wykonywana,

b) brak następczej akceptacji - dla zastosowania takiego postanowienia lub dla zastosowania w jego miejsce przepisów dyspozytywnych, względnie stosowanych za zgodą stron – w rozsądnym terminie od daty, w której konsument mógł powziąć przy zachowaniu należytej staranności wiedzę o niedozwolonym charakterze postanowienia (por. uzasadnienie uchwały SN w sprawie III CZP 6/21) - przesłanka konieczna wyłącznie w przypadku, gdy upadek umowy miałby wywoływać niekorzystne skutki dla konsumenta.

58. Przenosząc powyższe uwagi na stan faktyczny niniejszej sprawy należy wskazać, że strona powodowa przestała akceptować postanowienia umowy dopiero po jej wykonaniu w całości, tj. po tym, jak nastąpiła całkowita spłata kredytu. Obecnie zatem brak takiej akceptacji nie wydaje się wywoływać żadnych niekorzystnych dla niej skutków. W konsekwencji nie jest możliwe odwołanie się do przepisów o charakterze ogólnym lub dyspozytywnych w celu uzupełnienia treści umowy w zakresie postanowienia dotyczącego kursu do zaliczania spłat kredytu.

59. **Podstaw do tego nie daje** również wykładnia dyrektywy 93/13/EWG dokonana w wyroku TSUE z dnia 2.09.2021 r. w sprawie C-932/19, zgodnie z którą możliwe jest zastąpienie niedozwolonej normy umownej dotyczącej kursu wymiany przepisem prawa krajowego nakazującym stosowanie „oficjalnego kursu wymiany”, gdyż:

a) musiałby być to przepis **bezwzględnie obowiązujący** (nakazujący takie zastąpienie),

b) musiałby być to przepis pozwalający na przywrócenie sytuacji prawnej i faktycznej konsumenta, jaka istniałaby w braku normy niedozwolonej, czyli przepis **wprowadzający obowiązek zastąpienia** takiej normy **ze skutkiem od daty zawarcia umowy**.

60. W prawie polskim brak jest obecnie przepisu o podobnym charakterze.

61. Z pewnością nie są takimi przepisami normy o charakterze ogólnym odwołujące się domniemanej woli stron lub utrwalonych zwyczajów (np. art. 65 k.c. i art. 56 k.c.), których stosowanie nie jest zresztą możliwe ze względów przytoczonych w wyroku z TSUE w sprawie C-260/18.

62. Nie ma również możliwości, aby uznać, że taki charakter mają dyspozytywne wskazże przepisy art. 358 k.c.

63. Z tych właśnie wszystkich względów brak określenia kursów wymiany i możliwości uzupełnienia lub zastąpienia tej luki skutkowałby koniecznością wyeliminowania z umowy całego mechanizmu indeksacji – określonego za pomocą takich właśnie niedozwolonych postanowień - gdyż uprawnienie do ustalania wysokości kursów przez Bank samo w sobie i w oderwaniu od tej indeksacji nie mogłoby funkcjonować i być oceniane jako oddzielne zobowiązanie.

64. Nie skutkowałoby to jednak niemożliwością wykonania umowy i jej upadkiem, gdyż nawet po wyeliminowaniu mechanizmu indeksacji nadal mogłaby być wykonywana bez zmiany charakteru jej głównego przedmiotu.

65. Głównym przedmiotem umowy kredytu jest zobowiązanie banku do udostępnienia kredytobiorcom na czas oznaczony kwoty środków pieniężnych na ustalony cel i zobowiązanie kredytobiorcy do korzystania z niej na warunkach określonych w umowie, zwrotu kwoty wykorzystanego kredytu wraz z odsetkami w oznaczonych terminach spłaty oraz zapłaty prowizji od udzielonego kredytu (art. 69 pr. bank.).

66. W ocenie Sądu natomiast, w świetle art. 69 pr. bank. **nie jest** głównym przedmiotem umowy kredytu indeksacja lub waloryzacja kwoty udostępnianego kredytu do jakiegokolwiek miernika wartości (np. ceny zboża, kruszców, żołądź, kasztanów jadalnych, tapioki, ropy naftowej, innej waluty niż waluta, w której wyrażona jest kwota kredytu, itd.) – zwłaszcza wobec braku poddania umowy kredytu indeksowanego lub waloryzowanego odrębnej i szczegółowej regulacji ustawowej. Mechanizm indeksacji (waloryzacji) może wyróżnić umowę kredytu z woli stron, które miałyby chęć dołączenia odpowiednich postanowień, czyniąc ją w ten sposób umową kredytu indeksowanego (waloryzowanego), tj. jednym z wariantów umowy kredytu. Brak takiego mechanizmu nie wpłynie jednak na ważność umowy kredytu w jej podstawowym i uregulowanym ustawowo wariacie.

67. W przypadku umowy stron, po wyeliminowaniu z niej postanowień niedozwolonych, nadal znana byłaby kwota i waluta kredytu (konkretna kwota wyrażona w PLN), cel kredytu (nabycie lokalu mieszkalnego i koszty z tym związane), okres i termin spłaty (360 miesięcy w ratach) oraz oprocentowanie (suma marży i stopy LIBOR 3M dla CHF), które to parametry wynikają w sposób oczywisty z kontekstu całej umowy i porównania jej postanowień zwłaszcza dotyczących składników oprocentowania, odwołujących się do waluty indeksacji, którą – co wynika z wniosku kredytowego, umowy i zgodnych w tym zakresie twierdzeń stron - była waluta szwajcarska.

68. Taka umowa w pełni odpowiadałaby cechom umowy kredytu wskazanym w art. 69 pr. bank., jest zgodna z zasadą swobodnego kształtowania stosunków umownych i w żaden sposób nie naruszałaby zasad współżycia społecznego.

69. W ten sposób jednocześnie osiągnięty byłby cel przepisów art. 385¹ k.c. i dyrektywy 93/13/EWG, wyłożony przez TSUE i zakładający wyeliminowanie z umowy wyłączenie postanowień niedozwolonych z zachowaniem umowy, o ile nie zmienia to jej głównego charakteru w rozumieniu przepisów krajowych (czyli de facto art. 69 pr. bank.).

70. Nie jest przy tym uzasadnione przyjęcie poglądu wyrażonego w uzasadnieniu wyroku Sądu Najwyższego w sprawie V CSK 382/18, że wyeliminowanie ryzyka kursowego (będące skutkiem eliminacji niedozwolonych klauzul kształtujących mechanizm indeksacji i przekształcenia kredytu złotowego indeksowanego do waluty obcej w zwykły (tzn. nieindeksowany) kredyt złotowy, oprocentowany według stawki powiązanej ze stawką LIBOR) jest równoznaczne

z tak daleko idącym przekształceniem umowy, iż należy ją uznać za umowę o odmiennej istocie i charakterze, choćby nadal chodziło tu tylko o inny podtyp, czy wariant umowy kredytu, co z kolei oznacza, że po wyeliminowaniu tego rodzaju klauzul utrzymanie umowy o charakterze zamierzonym przez strony nie jest możliwe, co przemawia za jej całkowitą nieważnością (bezskutecznością).

71. Po pierwsze, powtórzyć trzeba, że uznanie postanowień umowy za niedozwolone, co do zasady ma prowadzić jedynie do ich usunięcia z umowy, a jej nieważność (bezskuteczność) powstaje tylko wówczas, gdy nie ma możliwości jej utrzymania.

72. Po drugie, jak zresztą wskazano w uzasadnieniu przywołanego wyroku SN, przy ustalaniu treści umowy po wyeliminowaniu postanowień niedozwolonych nie powinno sięgać się do domniemanej woli (zamiaru) stron lub utrwalonych zwyczajów (art. 65 k.c. i art. 56 k.c.) w celu wypełnienia powstałej luki.

73. Po trzecie, ustawodawca nie wyodrębnił umowy kredytu indeksowanego lub denominowanego z umowy kredytu bankowego, poddając je oddzielnej regulacji i odmiennie określając jej elementy podstawowe (essentialia negotii). Umowy o kredyt indeksowany lub denominowanego mieszczą się zatem w ramach ogólnej konstrukcji umowy kredytu bankowego, a jedynie cechą je wyróżniającą jest mechanizm indeksacji lub denominacji kwoty kredytu.

74. Ocena, czy umowa o taki kredyt może być utrzymana, wymaga zatem ustalenia, czy jej elementy konstrukcyjne po wyeliminowaniu postanowień niedozwolonych nadal mieszczą się w jej zasadniczym typie, pozwalającym na przyjęcie, że może być wykonywana jako umowa o kredyt bankowy.

75. Jak natomiast już wskazano, eliminacja postanowień dotyczących kursów wymiany, nie zmienia zasadniczego charakteru umowy, której istotą – zgodną z art. 69 pr. bank. - jest umożliwienie stronie powodowej skorzystanie z kredytu udzielonego przez pozwanego, z obowiązkiem spłaty w określonym czasie, przy ustalonym oprocentowaniu.

76. Ponownie zaznaczyć trzeba, że podstawowym celem przepisów art. 385¹ i nast. k.c. oraz dyrektywy 93/13/EWG jest wyłącznie niestosowanie postanowień niedozwolonych, a umowa powinna nadal obowiązywać bez jakichkolwiek innych zmian, o ile jest to prawnie możliwe (por. uzasadnienie wyroku SN z 14.07.2017 r., II CSK 803/16 i powołane tam orzecznictwo, w tym wyrok TSUE sprawie C-453/10 - pkt 33 oraz przywoływany wyżej wyrok TSUE w sprawie C-260/18).

77. Skoro umowa stron po eliminacji postanowień dotyczących indeksacji nadal spełnia wszelkie niezbędne cechy umowy kredytu, nie sposób uznać, aby była sprzeczna z prawem lub zasadami współżycia społecznego.

78. Bez znaczenia jest przy tym, że oprocentowanie kredytu wyznaczane byłoby przy pomocy wskaźnika odnoszącego się do kursu waluty innej niż waluta kredytu (stopy LIBOR dla CHF). Strony mogą bowiem zastosować dowolny wskaźnik, byle jego istota nie sprzeciwiała się naturze umowy kredytowej, ustawie ani zasadom współżycia społecznego. Żaden przepis ustawy nie sprzeciwia się zastosowaniu wskaźnika LIBOR do ustalenia jednego z elementów stopy oprocentowania kredytu; nie sposób też w ocenie Sądu uznać, aby jego stosowanie było sprzeczne z naturą umowy kredytu bankowego lub jakimikolwiek zasadami współżycia społecznego. Nie sprzeciwiają się temu również przepisy rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady 2006/1011 z dnia 8 czerwca 2016 r. w sprawie indeksów stosowanych jako wskaźniki referencyjne w instrumentach finansowych i umowach finansowych lub do pomiaru wyników funduszy inwestycyjnych (tzw. rozporządzenie BMR), gdyż z założenia dotyczą ono wymogów, jakim powinny odpowiadać te wskaźniki, aby można je było stosować, a nie tego, jakie konkretnie wskaźniki mogą być stosowane w konkretnych umowach (por. w tej mierze pkt 20 motywów rozporządzenia, a nadto pkt 34 wyroku TSUE z dnia 3.03.2020 r. w sprawie C-125/18).

79. Bez znaczenia byłoby przy tym, jakimi przesłankami kierował się Bank, przyjmując w swoim wzorze taki właśnie wskaźnik oraz to, że bez mechanizmu indeksacji do waluty obcej nie zawarłby umowy o takiej treści, gdyż – jak wskazywano wcześniej – nie są to okoliczności istotne dla ustalenia sankcji związanych z abuzywnością innych postanowień umowy.

80. Dla stosowania przepisów art. 385¹ k.c. zbędne byłoby nadto rozważanie sytuacji gospodarczej, w której potencjalnie mógłby znaleźć się Bank, który stosował postanowienia niedozwolone, wskutek ich wyeliminowania z umowy. Istota tej regulacji polega bowiem na tym, że stanowi ona sankcję dla podmiotu, który stosował postanowienia niedozwolone. Jeżeli zatem Bank takie postanowienia opracował w swoim wzorcu umownym i je stosował, nie ma podstaw do wyłączenia stosowania sankcji z art. 385¹ k.c. tylko dlatego, że może go to narazić na trudności gospodarczej lub innej natury.

81. Podsumowując powyższe, należałoby przyjąć, że umowa stron była ważna i skuteczna, natomiast bezskuteczne i niewiążące stroną powodową byłyby postanowienia dotyczące indeksacji kwoty kredytu do waluty szwajcarskiej.

82. Zaznaczyć w tym miejscu trzeba, że wskutek eliminacji tych postanowień umowa powinna była być wykonywana wyłącznie w walucie polskiej, czego nie mogło zmienić porozumienie z 2013 r. przewidujące możliwość spłaty raty kredytu w walucie indeksacyjnej. Oczywiście jest bowiem, że eliminacja indeksacji czyniłaby bezskutecznymi postanowienia tego porozumienia odwołujące się do niewiążącego mechanizmu.

83. Jak wskazywano wyżej, strona powodowa przestała akceptować postanowienia umowy dopiero po jej wykonaniu w całości, tj. po tym, jak nastąpiła całkowita spłata kredytu.

84. W świetle treści wyroków TSUE z dnia 22.04.2021 r. w sprawie C-485/19 i z dnia 10.06.2021 r. w sprawie C-6-9/19 oraz w połączonych sprawach od C-776/19 do C-782/19, nie ulega wątpliwości, że przepisy dyrektywy 93/13/EWG w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich wprawdzie **sprzeciwiają się** przedawnieniu roszczeń konsumenckich, mających na celu stwierdzenie, że dane postanowienia umowne mają charakter nieuczciwy (np. roszczeń o ustalenie bezskuteczności postanowień, nieważności umowy lub nieistnienia stosunku prawnego zawierającego postanowienia niedozwolone), **jednak nie stoją na przeszkodzie** przedawnieniu roszczeń restytucyjnych będących następstwem takiego stwierdzenia, tj. np. roszczeń o zwrot świadczeń spełnionych w wykonaniu postanowień nieuczciwych.

85. Prowadzi to do wniosku, że konsument może powołać się na niedozwolony charakter postanowień umowy również po zakończeniu jej wykonywania, jak to nastąpiło w sprawie niniejszej. Z lektury uzasadnień wyroku TSUE w sprawie C-776/19 i uchwały SN w sprawie III CZP 6/21 płynie jednak wniosek, że powinno to nastąpić **w rozsądnym czasie od momentu, w którym przy zachowaniu należytej staranności dostatecznie uważny konsument mógł poznać wiedzę** o niedozwolonym charakterze kwestionowanych postanowień, skoro w takim właśnie „rozsądnym” terminie może wyrazić następczą akceptację dla ich stosowania.

86. **Przechodząc do oceny zasadności roszczenia o zapłatę w kontekście powyższych uwag**, w pierwszym rzędzie należy wskazać, że skoro po eliminacji niedozwolonych postanowień umowę można byłoby wykonywać, nie ma mowy o jej upadku wskutek następczej nieważności, co przesądzało o braku zasadności żądania zwrotu całości świadczeń spełnionych w jej wykonaniu.

87. Bezskuteczność wskazanych postanowień dotyczących indeksacji, przy zachowaniu mocy wiążącej umowy w pozostałym zakresie (jako umowy wykonywanej wyłącznie w PLN), oznacza natomiast, że odpada jedynie podstawa prawna, z której wywodził się obowiązek spłaty kolejnych rat kredytowych w wysokości ustalonej z zastosowaniem wadliwych postanowień i **tylko w takim zakresie**, w jakim wysokość tych rat przewyższałaby wysokość rat, które byłyby ustalone bez stosowania tychże postanowień.

88. Potencjalna nadpłata staje się bowiem w takim przypadku świadczeniem nienależnym w rozumieniu art. 410 k.c.

89. Stosownie do art. 410 k.c. w przypadku świadczeń nienależnych zastosowanie znajdują przepisy art. 405 i nast. k.c., które przewidują obowiązek zwrotu korzyści uzyskanych kosztem innej osoby.

90. Zgodnie z poglądem przyjętym przez Sąd Najwyższy w uchwale z dnia 7.05.2021 r. w sprawie III CZP 6/21, w przypadku następczej nieważności umowy kredytowej po obu jej stronach powstają odrębne roszczenia o zwrot

świadczeń nienależnie spełnionych. Ostatecznie zatem świadczenia te podlegają zwrotowi niezależnie od siebie, bez konieczności badania z urzędu, czy ich wzajemna wysokość prowadzi do powstania stanu wzbogacenia, który byłby miarą zwrotu różnicy między tymi świadczeniami (uwzględniając to, że Sąd Najwyższy nadał wskazanej uchwale moc zasady prawnej, co oznacza, że będzie ona stosowana przez ten sąd również w innych sprawach, za konieczne należy uznać odstępianie od poglądów, jakie sąd w składzie rozpoznającym niniejszą sprawę wyrażał w tym zakresie przy rozpoznawaniu innych spraw o analogicznym charakterze). Z uwagi na przedstawioną w tym orzeczeniu argumentację, znajduje ono pełne zastosowanie również w przypadku stwierdzenia następczej bezskuteczności części postanowień umownych o niedozwolonym charakterze.

91. Przy rozstrzygnięciu o zwrocie świadczeń bezzasadne byłoby przy tym powoływanie się na brak obowiązku ich zwrotu z uwagi na przepis art. 411 pkt 1 k.c., gdyż wyraźnie wskazano w nim, że nie dotyczy sytuacji, w której zwrot ma dotyczyć świadczenia spełnionego m.in., w wykonaniu nieważnej czynności prawnej – co przez analogię odnieść należy również do wykonania czynności częściowo bezskutecznej.

92. Strona powodowa spłacając kredyt nie spełniała również świadczeń z tytułu umowy przed nadejściem terminu ich wymagalności, ani świadczeń przedawnionych (art. 411 pkt 3 i 4 k.c.), skoro z uwagi na częściową bezskuteczność umowy nie była zobowiązana do spłat w wysokości obliczonej z zastosowaniem postanowień bezskutecznych. Nie mogła też dokonywać nadpłat kredytu, gdyż skoro nie miała świadomości spełniania świadczenia w nieprawidłowej wysokości, nie mogła powziąć takiego zamiaru w stosunku do rat o wysokości prawidłowej.

93. W konsekwencji żądanie zwrotu nadpłaty świadczeń spełnionych w okresie objętym pozwem można byłoby co do zasady uwzględnić – w zakresie, w jakim z zastosowaniem niedozwolonych postanowień pozwany pobrał od strony powodowej kwotę wyższą niż byłaby należna na podstawie umowy pozbawionej tych postanowień.

94. Dotyczyłoby to zatem nadpłat powstałych w wyniku stosowania przeliczeń kursowych, a z uwagi na bezskuteczność postanowień aneksu dotyczących spłaty w walucie indeksacyjnej, całości spłat w tej walucie – w okresie objętym pozwem.

95. Wobec braku zgodności stron co do powstania takiej nadpłaty i jej wysokości, w celu ustalenia, czy do takiej nadpłaty doszło, należałoby dopuścić dowód z opinii biegłego z zakresu rachunkowości, którego obliczenia mogłyby stanowić podstawę do rozstrzygnięcia.

96. Niemniej, nawet gdyby biegły wyliczył, że do takiej nadpłaty rzeczywiście doszło, **również w takiej części powództwo nie powinno zostać uwzględnione. W ocenie Sądu bowiem spełnienie świadczeń przez powodów czyniło i czyni zadość zasadom współżycia społecznego, a to - zgodnie z art. 411 pkt 2 k.c. - wyłącza obowiązek ich zwrotu.** Z tego względu dowód z takiej opinii pominięto, uznając, że poniesienie związanych z tym kosztów niepotrzebnie obciążałoby stronę powodową (gdyż to ona wносиła o jego przeprowadzenie).

97. Z uwagi na specyficzny charakter sankcji z art. 385¹ k.c., wynikający z celu tego przepisu i dążenia do zapewnienia skutecznej ochrony konsumentów przewidzianej w dyrektywie 93/13/EWG, ostatecznie wybór tego, czy zaakceptować niedozwolone postanowienie umowne i tym samym wykonywać umowę w całości, czy też nie wyrazić takiej akceptacji, narażając się nawet na niekorzystne skutki z tym związane w postaci nieważności umowy, pozostawiono konsumentowi. Reasumując trafne w tym zakresie stanowisko Sądu Najwyższego wyrażone w uchwale w sprawie III CZP 6/21 (z powołaniem na wcześniejsze orzeczenia TSUE), decyzję w tym zakresie konsument powinien podjąć **w rozsądnym czasie** od momentu, w którym **obiektywnie** rzecz ujmując, **przy zachowaniu należytej staranności** mógł powziąć wiedzę o tym, że umowa zawiera postanowienie niedozwolone. Co oczywiste, również w rozsądnym czasie powinien swoją decyzję oznajmić kontrahentowi, czyli przedsiębiorcy (w niniejszej sprawie Bankowi), który niedozwolone postanowienie wprowadził do umowy. Dopiero bowiem po przekazaniu informacji o świadomej decyzji konsumenta przedsiębiorca może zareagować na związane z tym skutki, chociażby spełniając jego żądania.

98. W ocenie Sądu datą, w której **dostatecznie uważni** kredytobiorcy dowiedzieli się lub mogli z zachowaniem przeciętnej staranności i obiektywnie powziąć wiedzę o niedozwolonym (nieuczciwym) charakterze postanowień umów kredytów indeksowanych lub denominowanych w walucie obcej uprawniających kredytodawców do swobodnego i samodzielnego ustalania kursów wymiany, była data wejścia w życie ustawy antyspreadowej, tj. 26.08.2011 r.

99. Ustawa antyspreadowa stanowiła bowiem reakcję na sytuację związaną z nagłym wzrostem kursu waluty szwajcarskiej w stosunku do waluty polskiej i trudności, jakie niektórzy kredytobiorcy zaczęli mieć w spłacie kredytów indeksowanych lub denominowanych do tej waluty, jak również była efektem zastrzeżeń co do swobody ustalania kursów wymiany przez kredytodawców, czyli banki. Zgodnie z zapisami tej ustawy nałożono na banki obowiązek wprowadzenia w umowach szczegółowych zasad określania sposobów i terminów ustalania kursu wymiany walut, na podstawie którego w szczególności wyliczana jest kwota kredytu, jego transz i rat kapitałowo-odsetkowych oraz zasad przeliczania na walutę wypłaty albo spłaty kredytu, a nadto umożliwienia kredytobiorcom spłaty bezpośrednio w walucie, a w tym celu bezpłatnego otwarcia i prowadzenia odrębnego rachunku (por. art. 69 ust. 2 pkt 4a i art. 75b pr. bank.).

100. Ustawa antyspreadowa jest aktem prawa powszechnie obowiązującego i została ogłoszona w sposób umożliwiający bezproblemowe zapoznanie się z jej treścią; była również szeroko komentowana w środkach masowego przekazu, co umożliwiało powzięcie wiedzy o jej treści, skonfrontowanie jej z zapisami poszczególnych umów i przekonanie się o uczciwości lub nieuczciwości konkretnych postanowień.

101. W konsekwencji, również w rozsądnym czasie od daty wejścia w życie ustawy antyspreadowej, tj. od 26.08.2011 r., konsument powinien poinformować swojego kontrahenta-przedsiębiorcę o kwestionowaniu niedozwolonych postanowień.

102. Mając na względzie to, że w ramach wymienionej ustawy na banki nałożono szereg obowiązków zmierzających do usunięcia wadliwości zapisów dotyczących kształtowania kursów, co również wymagało czasu, za najpóźniejszy termin, do którego dostatecznie uważny i świadomy kredytobiorca – konsument, dysponując wiedzą lub obiektywną możliwością powzięcia wiedzy o niedozwolonym warunku umowy, powinien i obiektywnie może podjąć decyzję o braku akceptacji i poinformować o niej bank, w ocenie Sądu należy uznać datę całkowitej spłaty kredytu, która skutkuje wygaśnięciem zasadniczych zobowiązań z umowy kredytowej.

103. Jeżeli kredytobiorca - konsument tego nie uczynił i bez zgłaszania bankowi żadnych zastrzeżeń dokonał terminowej lub wcześniejszej spłaty całego kredytu, mimo posiadanej wiedzy lub obiektywnie możliwej do powzięcia wiedzy na temat niedozwolonych postanowień, w ocenie Sądu powinno się uznać, że **w sposób milczący dokonał ich akceptacji**, a spełnienie świadczenia i całkowite wykonanie umowy w takich warunkach należy uznać za zgodne z zasadami współżycia społecznego.

104. Zgodnie z art. 411 pkt 2 k.c. wyłącza to obowiązek zwrotu przez Bank świadczenia otrzymanego od kredytobiorcy, a **pewne poszerzenie zakresu stosowania** przepisu art. 411 pkt 2 k.c. w stosunku do dotychczasowej praktyki **jawi się natomiast jako konieczne** – z uwagi na novum, jakim w polskim systemie prawnym jest sankcja z art. 385¹ k.c. i sposób jej rozumienia w kontekście uprawnień konsumenta i dążenia do zapewnienia mu **skutecznej, ale też nie bezwzględnej** ochrony, zwłaszcza przed skutkami jego własnych zaniechań lub zaniechań wynikających z braku zachowania elementarnej staranności, przy uwzględnieniu podstawowych zasad rządzących życiem społecznym.

105. Jedną z takich podstawowych zasad jest zasada lojalnego dotrzymywania zobowiązań (pacta sunt servanta), której wyrazem są zresztą przepisy art. 353 § 1 k.c. i art. 354 k.c. Jest to aktualne zwłaszcza w przypadku umowy długoterminowej, jaką z reguły jest umowa kredytu bankowego. Jeżeli zatem obie strony spełniają swoje zobowiązania i realizują ich zasadniczy cel, a do ich wykonywania nie ma zastrzeżeń, jak również nie ujawniono faktów, które świadczyłyby, że jedna ze stron z zastrzeżonych dla siebie i niedozwolonych uprawnień skorzystała w sposób

krzywdzący drugą stroną, względnie naruszając dobre obyczaje, spełnienie świadczeń z takiej umowy czyni zadość wskazanej zasadzie. Tym samym nie powinno żądać się ich zwrotu, nawet jeżeli umowa, na podstawie której sobie świadczyły, okazałaby się nieważna, gdyby wcześniej, przed jej zakończeniem, powołano się na niedozwolony charakter niektórych jej zapisów, których zresztą nie wykorzystywano w sposób rażąco nieuczciwy.

106. ***Odmiennie zatem niż przy ocenie, czy dane postanowienie ma charakter niedozwolony, w omawianym aspekcie istotnym może okazać się, jak umowa była wykonywana*** – o ile strony pozostawałyby w tym zakresie w sporze.

107. Przenosząc powyższe uwagi na niniejszą sprawę należy zauważyć, że z żadnych dowodów nie wynika, aby do chwili zakończenia spłaty kredytu strona powodowa kiedykolwiek kwestionowała skuteczność postanowień umowy w zakresie ustalania przez pozwanego kursu waluty do rozliczenia spłat, ***choć*** już w dacie wcześniejszej całkowitej spłaty kredytu ***miała świadomość***, że może występować z roszczeniami na jej tle, związanymi z postanowieniami o charakterze niedozwolonym – była bowiem już po konsultacjach z prawnikiem w tej sprawie.

108. Dostrzec trzeba, że Bank wykonał swoje zasadnicze zobowiązanie i udostępnił umówioną kwotę, zaś strona powodowa zrealizowała zasadniczy cel kredytu, jakim było nabycie lokal mieszkalnego, na zakup którego nie posiadała własnych środków.

109. W żaden sposób nie próbowano przy tym wykazać, że gdyby strona powodowa zaciągnęła inny kredyt na ten cel (np. nieindeksowany kredyt w PLN z oprocentowaniem zależnym od innej stawki lub kredyt w innej walucie niż szwajcarska) suma jej spłat byłaby mniejsza lub chociażby porównywalna w stosunku do spłat rzeczywiście dokonanych, co może sugerować, że niższa stopa oprocentowania stosowana w przypadku waluty szwajcarskiej wystarczająco rekompensowała wzrost kursu tej waluty.

110. Nie wykazywano również, aby w toku wykonywania umowy Bank ustalał kursy w sposób rzeczywiście dowolny, tj. z oderwaniem od uwarunkowań rynkowych, wskutek czego strona powodowa spłacała kwotę znacząco wyższą niż należałaby się, gdyby zastosować kurs innego banku, kurs kantorowy, czy też kurs publikowany przez Narodowy Bank Polski.

111. Nie próbowano nadto wykazywać, że za wzrost kursu waluty szwajcarskiej odpowiadał bezpośrednio pozwany.

112. Oznacza to, że można przyjąć, iż w toku wykonywania umowy Bank rzetelnie, uczciwie i bez wykorzystywania spornych postanowień z naruszeniem interesu kredytobiorcy lub dobrych obyczajów, wykonywał swoje zobowiązania i mógł oczekiwać tego samego od strony powodowej.

113. Spełnienie świadczeń z umowy, która ***była wykonywana bez zastrzeżeń i wątpliwości*** przez obie strony aż do czasu jej zakończenia, przy uwzględnieniu, że kredytobiorca ***nigdy nie sygnalizował*** zamiaru kwestionowania jakichkolwiek postanowień, w tym odnoszących się do stosowanych do rozliczeń kursów waluty, w ocenie Sądu czyni zadość zasadom współżycia społecznego. Sprzeczne z tymi zasadami jawi się natomiast kwestionowanie takiej umowy, np. dlatego, że w pewnym okresie jej wykonywania z uwagi na obserwowany w skali całego świata wzrost rynkowego kursu waluty szwajcarskiej raty spłaty były wyższe niż kredytobiorca tego oczekiwał – skoro o takim ryzyku kredytobiorca był informowany, a nie było kwestionowane, że ogólnoświatowy wzrost kursu tej waluty nie był spowodowany działaniami pozwanego.

114. W konsekwencji, zgodnie z art. 411 pkt 2 k.c., strona powodowa nie może domagać się zwrotu spełnionych świadczeń w żadnym zakresie.

115. ***Z tych przyczyn powództwo o zapłatę wskazanych w pozwie kwot z powołaniem na alternatywne twierdzenie o konieczności zwrotu całości świadczenia powodów z uwagi na nieważność umowy lub jego części z uwagi na nadpłaty, do jakich miało dojść w wyniku***

stosowania niedozwolonych postanowień, oddalono w całości, podobnie jak powództwo o ustalenie nieważności umowy lub jej częściowej bezskuteczności – jak w pkt. I sentencji wyroku .

KOSZTY PROCESU

116. Zgodnie z art. 98 k.p.c. strona przegrywająca proces jest zobowiązana do zwrotu kosztów stronie wygrywającej.

117. Żądania pozwu zostały oddalone w całości, zatem na rzecz pozwanego zasądono od powodów koszty procesu obejmujące opłatę za pełnomocnictwo (17 zł) i wynagrodzenie pełnomocnika (advokat) w stawce wynikającej z § 2 pkt 7 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22.10.2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie – jak w pkt. II sentencji wyroku.